

СПІВПРАЦЯ МІЖНАРОДНОГО ВАЛЮТНОГО ФОНДУ ТА УКРАЇНИ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Охарактеризовано основні етапи співпраці України та Міжнародного валютного фонду, проаналізовано основні програми кредитування з боку МВФ.

Ключові слова: Міжнародний валютний фонд (МВФ), міжнародне кредитування, транш, фінансова допомога МВФ

Abstract

The main stages of cooperation between Ukraine and the International Monetary Fund are characterized, the main IMF loan programs are analyzed.

Keywords: International Monetary Fund (IMF), international lending, tranche, IMF financial assistance

Вступ

На сьогоднішній день відбувається процес глобалізації світової економіки, що проявляється в розширенні національних економік, посилення впливу міжнародних організацій, зокрема МВФ. Багато країн змушені брати міжнародні кредити, щоб підтримувати або розвивати свою економіку та Україна не є винятком. Питання взаємовідносин України з МВФ постійно перебували і залишаться в центрі уваги науковців, політиків, урядовців. Багато науковців займалися дослідженням стратегічних пріоритетів взаємодії та співпраці України з міжнародними фінансово-кредитними організаціями, зокрема Лобас М., Антоненко І., Корнилюк Р., Михайлик О., Паламар Я., Дунас О., Фурман О, Петик М., Єрмошенко М., Підгірняк А. та інші.

Метою дослідження є виявлення сучасного стану та перспектив співробітництва України з Міжнародним валютним фондом на основі дослідження історії їх взаємовідносин.

Основна частина

Міжнародний валютний фонд (МВФ) є однією з найбільш впливових міжнародних організацій, яка регулює окремі параметри розвитку міжнародної економіки в цілому та макроекономіки кожної країни, яка являється його членом, з метою досягнення стабільності у світовій економіці.

Міжнародний валютний фонд (International Monetary Fund - IMF) - спеціалізована установа ООН, був створений у 1945 р. після ратифікації Угоди, розробленої на Конференції ООН з валютно-фінансових питань, яка відбувалася з 1 до 22 липня 1944 р. у м. Бреттон-Вудсі (Нью-Хемпшир, США) і набула чинності 27 грудня 1945 р. МВФ розпочав діяльність у Вашингтоні у травні 1946 р. у складі 39 країн. Місце перебування МВФ - м. Вашингтон (США). [1]

Згідно зі Статутом МВФ має наступні офіційні цілі:

– сприяти розвитку міжнародного співробітництва у валютно-фінансовій сфері в рамках постійної установи, яка забезпечує механізм для консультацій і спільної роботи над міжнародними валютно-фінансовими проблемами;

– сприяти розширенню і збалансованому зростанню міжнародної торгівлі, досягненню і підтримці високого рівня зайнятості, реальних доходів, розвитку продуктивних ресурсів усіх держав-членів в якості головної мети економічної політики;

– сприяти стабільності валют, підтримувати упорядкований валютний режим серед держав-членів і уникати девальвації валют з метою отримання переваг у конкуренції;

– надавати допомогу в створенні багатосторонньої системи розрахунків та міжнародної платіжної системи за поточними операціями між державами-членами, а також сприяти усуненню валютних обмежень, що стримують зростання світової торгівлі;

– за рахунок тимчасового надання загальних ресурсів фонду державам-членам при дотриманні адекватних гарантій забезпечувати можливість виправлення диспропорцій у їхніх платіжних балансах, не застосовуючи заходів, які можуть завдати шкоди добробуту на національному чи

міжнародному рівні;

– скорочувати тривалість та масштаби порушень рівноваги зовнішніх платіжних балансів держав-членів [2].

Україна стала членом Міжнародного валютного фонду після підписання 3 вересня 1992 р. Статуту МВФ. Згідно із зазначеним законом Міністерство фінансів України визначено фінансовим агентом, а Національний банк України - банком-депозитарієм будь-яких сум МВФ на території України.

Україна почала користуватися кредитами МВФ з 1994 року в умовах наростання незбалансованості зовнішніх платежів. [3]

Порахувати, скільки мільярдів доларів отримала Україна з початку співпраці з МВФ, можна на підставі даних МВФ. Він веде облік виданих коштів не в національних валютах, а в так званих SDR – спеціальних правах запозичення (Special Drawing Rights).

Впродовж більш як 20 років співробітництва фінансова допомога Україні надавалась у наступних основних формах:

- за Програмою системної трансформаційної позики (STF) для підтримки платіжного балансу;
- за програмою “Stand by” для підтримки курсу національної валюти і фінансування дефіциту платіжного балансу;
- за Програмою розширеного фінансування (“Extended Fund Facility” – EFF) для сприяння економічній стабілізації.

Історія співробітництва України та МВФ відображена в таблиці 1.

Таблиця 1 – Історія співробітництва України і Міжнародного валютного фонду [4, 5].

Роки	Сума та умови кредитування
1994-1995	Україна співпрацювала з МВФ по програмі системної трансформаційної позики на суму 498,7 млн. СПЗ (763.1 млн.дол.США.), мета – підтримка платіжного балансу України.
1995-1998	В рамках трьох річних програм Stand by Україна отримала від МВФ кредити на загальну суму 1318,2 млн. СПЗ. (1 935 млн. дол. США.) Мета – підтримка курсу національної валюти і фінансування дефіциту платіжного балансу України.
1998-2002	Україна співпрацює з Фондом в рамках Програми розширеного фінансування (EFF-Extended Fund Facility), яка передбачала надання кредиту обсягом 2,6 млрд. дол. США. У рамках цієї Програми EFF Україна отримала 1.193,0 млн. СПЗ (1.591,0 млн. дол. США.), які були спрямовані на поповнення валютних резервів НБУ
2002-2005	Наприкінці 2002 року КМУ прийняв рішення, що подальший формат співробітництва України з МВФ передбачатиме співпрацю на безкредитній основі в рамках річної програми “попереджувальний стенд-бай”, яка 29 березня 2004 року була затверджена і надавала теоретичну можливість надання нових кредитів МВФ і яка надавало можливість отримати від МВФ зарезервованій кредит у сумі, еквівалентній 411,6 млн. СПЗ (30% квоти України), у випадку погіршення ситуації з платіжним балансом або валютними резервами країни.
2005-2008	Співробітництво України з МВФ сконцентровано у сфері технічної допомоги.
2008–2013	У зв’язку з розгортанням повномасштабної кризи на світових фінансових ринках та їх впливу на економіку України, наша країна подала заявку на отримання нової програми співробітництва Stand by, і 5 листопада 2008 року Рада директорів МВФ ухвалила надання дворічної програми загальним обсягом в 802% від квоти України в МВФ, або 11 млрд. СПЗ (приблизно 16,4 млрд. дол. США). 3 млрд. СПЗ були в терміновому порядку зараховані до золотовалютних резервів НБУ.
2014-2015	30 квітня 2014 року МВФ ухвалив надання Україні нової позики Stand by обсягом 16,5 млрд. дол. США (10,976 млрд. СПЗ). В рамках цієї програми Україна отримала два транші обсягом 3,1 млрд. дол. США (2,058 млрд. СПЗ) та 1,3 млрд. дол. США (914,7 млн. СПЗ), але влітку 2014 року макроекономічні показники, закладені у програму, було значно відкореговано через розгортання в Україні масштабної економічної кризи.

Продовження таблиці 1

Роки	Сума та умови кредитування
2015 - 2019	<p>11 березня 2015 року МВФ ухвалив заміну програми Stand by на нову, чотирирічну програму «Механізм Розширеного Фінансування» (Extended Fund Facility). Перший транш обсягом 5 млрд. дол. США за новою програмою було отримано одразу після її ухвалення. Надання другого траншу обсягом 1,7 млрд. дол. США було ухвалено Радою директорів МВФ 31 липня 2015 року. 14 вересня 2016 року Радою Директорів МВФ було затверджено другий перегляд спільної з МВФ програми EFF.</p> <p>Відповідно до цього рішення було виділено третій за Програмою транш у розмірі 716,1 млн. СПЗ (1 млрд. дол. США). 3 квітня 2017 року Радою Директорів МВФ було затверджено третій перегляд спільної з МВФ Програми «EFF».</p> <p>Відповідно до цього рішення Україні було виділено четвертий за Програмою транш у розмірі 734,05 млн. СПЗ (близько 1 млрд. дол. США), який 5 квітня було спрямовано на поповнення резервів НБУ.</p>

На сьогодні основними вимогами для завершення четвертого перегляду спільної з МВФ Програми «EFF»: прийняття пенсійної реформи, створення антикорупційних судів, прозора приватизація, а також запровадження автоматизованого механізму регулювання тарифів на газ та теплову енергію.

Загалом, в рамках співробітництва з МВФ Україна отримала 21 410,76 млн. СПЗ (еквівалент 31514,61 млн. дол. США).

Висновки

Отже, Україна користується кредитами МВФ з моменту одержання незалежності і до сьогодні. На жаль, для погашення заборгованості перед МВФ, Україна вимушена брати нові кредити у досить великих розмірах. Україна через надмірні зовнішні запозичення перетворюється на державу, яка не може існувати без кредитів. Окрім того, за рахунок залучення зовнішніх коштів економіка не буде розвиватись та досягти за короткий термін структурних реформ неможливо. Держава не може сподіватись на одночасне вирівнювання платіжного балансу через фінансову позику, а стійкого економічного зростання можна досягти лише з позитивним зовнішньоторговельним сальдо та міцним вітчизняним виробництвом.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Н.І. Патики. Міжнародні валютно-кредитні відносини : навч. посіб. [Електронний ресурс] / Н.І. Патики // К.: Знання. – 2012. – Режим доступу до ресурсу: https://pidruchniki.com/1211102247629/finansi/mizhnarodni_valyutno-kreditni_vidnosini.
2. Міжнародні валютні відносини: підручник [Електронний ресурс] / О.А. Звонова, А.В. Кузнецов, М.А. Ескіндаров, І.М. Платонова, М.В. Єршов, А.В. Навої, В.Я. Пищик, Т.В. Белянчікова, О.В. Ігнатова, Н.В. Сергєєва, О.В. Хмиз, Е.С. Соколова, А.І. Іллінський, І.А. Балюк. - Москва: КноРус, 2018. - 539 с. - Для бакалаврів і магістрантів. – Режим доступу до ресурсу: https://stud.com.ua/24719/ekonomika/mizhnarodni_valyutno-kreditni_vidnosini
3. Михайловська І.М. Міжнародний валютний фонд і його діяльність в Україні [Електронний ресурс] / Михайловська І.М., Ларіонова К.Л. – 2006. – Режим доступу до ресурсу: <https://textbooks.studio/ekonomika-uchebnik/mijnarodniy-valyutniy-fond-yogo-diyalnist-25587.html>.
4. Райда Т. З початку незалежності Україна отримала від МВФ \$31,3 млрд. Історія відносин [Електронний ресурс] / Т. Райда // GordonUa. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <https://gordonua.com/publications/s-nachala-nezavisimosti-ukraina-poluchila-ot-mvf-313-mlrd-istoriya-otnosheniy-181984.html>.
5. Міжнародне співробітництво. МВФ [Електронний ресурс] // Міністерство фінансів України. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.minfin.gov.ua/news/mizhnarodne-spivrobitnictvo/mvf>.
6. Марина А. С. міжнародний валютний фонд і Україна: історія співробітництва та сучасний стан відносин / А. С. Марина. // Науковий вісник УНУ. – 2016. – №8. – С. 12–15.

Панкова Валерія Денисівна — студентка групи МФК-16б, факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, valeripankova@gmail.com

Науковий керівник: **Джеджула В'ячеслав Васильович** — доктор економічних наук, професор, професор кафедри фінансів та інноваційного менеджменту, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця

Valeriia D. Pankova - student of the MFK-16b group, Faculty of Management and Information Security, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia

Supervisor: **Viacheslav V. Dzhezhdhula** – Doctor of Economics, Professor, Department of Finance and Innovation Management, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia